

6. ДСТУ EN ISO 12966-2:2019. Жири тваринні і рослинні та олії. Газова хроматографія метилових ефірів жирних кислот. Частина 2. Готування метилових ефірів жирних кислот. URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=84261 (дата звернення: 05.09.2023).
7. ДСТУ EN ISO 12966-4:2019. Жири тваринні і рослинні та олії. Газова хроматографія метилових ефірів жирних кислот. Частина 4. Визначення методом капілярної газової хроматографії. URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=84422 (дата звернення: 05.09.2023).

Інтеграційний підхід до визначення об'єкта і предмета комплексної психолого-лінгвістичної експертизи комунікативної взаємодії суб'єктів підвищеного злочинного впливу

Ірина Савченко,

Сумське відділення ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Суми, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-5815-7464>, e-mail: irsavchenko@gmail.com

Ольга Сидоренко,

канд. пед. наук, доц., Сумське відділення ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М.С. Бокаріуса», м. Суми, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5507-2867>, e-mail: ol_sadd@ukr.net

Світлана Бабич,

Сумське відділення ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М.С. Бокаріуса», м. Суми, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0640-1473>, e-mail: svhndise@ukr.net

На засадах інтеграційного підходу визначено об'єкт і предмет комплексної психолого-лінгвістичної експертизи комунікативної взаємодії суб'єктів підвищеного злочинного впливу за аудіо-записом проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Ключові слова: суб'єкт підвищеного злочинного впливу; комунікативна взаємодія; інтеграційний об'єкт; інтеграційний предмет.

An Integrated Approach to Defining Object and Subject in Cross-Disciplinary Psycho-Linguistic Examination of Communicative Interaction Among Subjects with Enhanced Criminal Influence

Iryna Savchenko, Olha Sydorenko, Svitlana Babych

Utilizing an integrated approach, the authors establish the object and subject for a cross-disciplinary psycho-linguistic examination of communicative interaction among individuals with heightened criminal influence during covert investigative (search) actions using audio data.

Keywords: subjects with enhanced criminal influence; communicative interaction; integrated object; integrated subject.

З набуттям чинності 27 червня 2020 р. Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою» [1], поповненням Кримінального кодексу України (далі — *КК України*) новими статтями, зокрема ст. 255-1, ст. 255-2, ст. 255-3, перед судово-слідчою практикою постало завдання припинення діяльності злочинних спільнот, учасників таких спільнот, притягнення до кримінальної відповідальності «злочинців у законі», а також інших учасників злочинних спільнот та осіб, причетних до створення та функціонування злочинних спільнот. У зв'язку з цим збільшується попит на проведення судових експертиз із питань установлення особливостей психологічного впливу в процесі комунікативної взаємодії (інформування, переконання, маніпулювання, навіювання, мотивування, спонування, наявність / відсутність інших типів психологічного впливу) осіб, що є суб'єктами «підвищеного злочинного впливу» (ст. 255 КК України) [2].

Ключовою дефініцією такого типу дослідження є поняття впливу, що, власне, і є предметом психологічного розгляду. Головною метою експертизи є наукове

дослідження та обґрунтування факту наявності або відсутності психологічного впливу осіб, які є суб'єктами підвищеного злочинного впливу (респондентів) на інших осіб (реципієнтів) — засуджених, які утримуються в спеціалізованих пенітенціарних установах; за наявності психологічного (деструктивного) впливу — визначення його форми, аналіз механізму та потенційного значення для свідомості й поведінки осіб.

Досвід судово-експертної практики свідчить, що на розв'язання експертам ставляться питання щодо встановлення психологічних особливостей комунікативної взаємодії (інформування, переконання, мотивування, спонування, наявність / відсутність психологічного впливу та ін.) у розмові між особами (суб'єктами підвищеного злочинного впливу), щодо наявності в ній висловлювань у формі спонування або погроз до вчинення певних дій і яких саме за аудіозаписом та його стенограмою. У розпорядження експертів надають аудіозапис негласних слідчих (розшукових) дій, відповідні протоколи — фонограми, стенограми телефонних розмов, тобто зафіксоване у відповідний спосіб усне і писемне мовлення. Відтак об'єктами дослідження комплексної психолого-лінгвістичної експертизи комунікативної взаємодії щодо злочинного впливу є легалізований аудіозапис та його текстове відтворення, зафіксоване у стенограмі.

Аудіозапис є доказом, який потребує експертної оцінки для розв'язання задач судово-слідчої практики. Легалізований аудіозапис, у якому відтворюють психолого-лінгвістичні особливості процесу комунікативної взаємодії між суб'єктами в ситуації, що розслідується в кримінальному провадженні, є новим об'єктом комплексної судової психолого-лінгвістичної експертизи і вимагає нового виду судово-експертного дослідження: установлення специфіки комунікативно-мовленнєвої діяльності кожного із суб'єктів у ситуації їх комунікативної взаємодії, зафіксованої в аудіозаписі.

Методологічні суперечності дослідження комунікативної взаємодії суб'єктів підвищеного злочинного впливу обумовлені тим, що об'єктом дослідження для експерта-психолога є особа як особистість, її комунікативна діяльність зокрема, а для лінгвіста — вербалізований продукт такої діяльності. Отже, викристалізовується специфічний об'єкт дослідження — особистість комунікатора, опосередкована продуктом її мовленнєвої діяльності, зафіксованим аудіозаписом. Зазначена специфіка об'єкта визначає комплексний характер дослідження на основі інтеграції спеціальних знань із психології та лінгвістики, що відповідає змісту поняття інтеграційного об'єкта судової експертизи, уведеному в науковий обіг та практику судово-експертної діяльності Е. Сімаковою-Єфремян: *«Системне цілісне матеріальне (матеріалізоване) утворення, поєднане спільним предметом дослідження його різних сторін (властивостей), з метою розв'язання завдання, що потребує застосування спеціальних знань в різних галузях науки...»* [3, с. 20].

Методологічна специфіка дослідження комунікативної взаємодії суб'єктів підвищеного злочинного впливу визначається й тим, що предметом дослідження для експерта-психолога є психологічні особливості комунікативної діяльності суб'єктів підвищеного злочинного впливу, а для експерта-лінгвіста — мовленнєві засоби впливу у вербалізованому продукті комунікативної діяльності, зафіксованому в стенограмі аудіозапису.

Предметом дослідження експерта-психолога є встановлення психологічних особливостей комунікативної взаємодії між суб'єктами спілкування; визначення характеру комунікативної взаємодії (цілеспрямованого, спонтанного), специфіки комунікативних функцій суб'єктів у досліджуваній ситуації, вербальних (словесних) та невербальних (паралінгвальних) проявів, емоційних реакцій, сенсу і логічної складової мови учасників комунікації, прямого змісту та можливого підтексту висловлювань, що дає змогу на підставі використання загальнонаукових і психологічних методів (якісного аналізу, кваліфікованого спостереження, порівняння, комплексного опису) зробити експертні висновки. Одиницями психологічного аналізу процесу комунікативної взаємодії за аудіозаписом (опосередковано за текстом і безпосередньо за

паралінгвальними параметрами) є стійкі індивідуально-психологічні особливості учасників комунікативної взаємодії, їх соціально-рольовий статус, змістовні характеристики запитань, указівок, реплік, психологічний (особистісний) зміст кожної репліки, а також змістове навантаження невербальних (паралінгвальних) проявів учасників взаємодії, що визначають та спрямовують її перебіг, детермінують зміст та форми психологічного впливу комунікативної взаємодії.

Предметом дослідження експерта-лінгвіста є встановлення об'єктивного змісту наданих на дослідження розмов у формі стенограм. Лінгвістичним підґрунтям для визначення особливостей комунікативної взаємодії є теорія мовленнєвих актів, зокрема їх типів та способів лексико-граматичного оформлення, та оцінка вербального рівня комунікативних стратегій учасників мовленнєвої взаємодії, що визначається особливостями мовленнєвої ситуації, особистісними та індивідуальними особливостями мовців, особливостями мовних традицій досліджуваної соціальної групи. Установлення типу мовленнєвого акту (репрезентативний, директивний, комісивний, експресивний, декларативний) є передумовою для встановлення психологічних особливостей комунікативної взаємодії (інформування, переконування, мотивування, спонукання, наявність / відсутність психологічного тиску тощо).

Отже, інтеграційним предметом комплексної психолого-лінгвістичної експертизи комунікативної взаємодії суб'єктів підвищеного злочинного впливу за аудіозаписом проведення негласних слідчих (розшукових) дій є сукупність фактичних даних, отриманих із використанням спеціальних знань психології та лінгвістики, що відображають семантико-текстологічну та психологічну специфіку комунікативної взаємодії між суб'єктами спілкування, зафіксованої в аудіозаписі.

Перелік джерел посилання

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою : Закон України від 04.06.2020 р. № 671-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/671-20> (дата звернення: 04.09.2023).
2. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 04.09.2023).
3. Сімакова-Єфремян Е. Б. Теоретико-правові та методологічні засади комплексних судово-експертних досліджень : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2017. 40 с.

Основні аспекти ідентифікації підакцизного товару

Наталія Сапун,

Одеський НДІСЕ, м. Одеса, Україна, ORCID: <https://orcid.org/>, e-mail: n.p.sapun@ukr.net

Вадим Романець,

Одеський НДІСЕ, м. Одеса, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-5841-6348>,
e-mail: vromanets140356@ukr.net

Важливою складовою в наповненні бюджету України в умовах воєнного стану є формування сучасної податкової системи як основного джерела фінансового забезпечення виконання функцій держави. Одне із основних місць в процесі формування ефективної податкової системи відведено акцизному податку. Проаналізовано перелік підакцизних товарів. Пояснено значення нульової ставки податку. Звернуто увагу на постійні зміни законодавчої бази адміністрування акцизного податку.

Ключові слова: акцизний податок; ставки акцизного податку; актуальний перелік підакцизних товарів; непідакцизні операції; нульова ставка акцизу; назва товару; код УКТ ЗЕД.

Fundamental Aspects of Excisable Commodity Identification

Natalia Sapun, Vadym Romanets

A vital component of Ukraine's budgetary revenue during times of martial law is the modern tax system development as the primary financial resource for fulfilling the state's functions. Excise tax serves a pivotal